

CATECHETICAL HOMILY
FOR THE OPENING
OF HOLY AND GREAT LENT

+ B A R T H O L O M E W
BY GOD'S MERCY
ARCHBISHOP OF CONSTANTINOPLE - NEW ROME
AND ECUMENICAL PATRIARCH
TO THE PLENITUDE OF THE CHURCH
MAY THE GRACE AND PEACE
OF OUR LORD AND SAVIOR JESUS CHRIST,
TOGETHER WITH OUR PRAYER, BLESSING AND FORGIVENESS BE WITH ALL

* * *

Most honorable brother Hierarchs and blessed children in the Lord,

Once again, with the will and grace of God the giver of all good things, we are entering Holy and Great Lent, the blessed period of fasting and repentance, of spiritual vigilance and journey with the Lord, as He comes to His voluntary passion, in order to reach the veneration of His splendid Resurrection and become worthy of our own passage from earthly things to "that which no eyes have seen and no ears have heard and no human heart has ascended" (1 Cor. 2.9).

In the early Church, Holy and Great Lent was a period of preparation of catechumens, whose baptism took place during the Divine Liturgy of the Paschal Feast. This connection with baptism is also preserved by the comprehension and experience of Great Lent as the period par excellence of repentance that is described as "a renewal of baptism," "a second baptism," "a contract with God for a second life," in other words a regeneration of the gifts of baptism and promise to God for the beginning of a new way of life. The services and hymns of this season associate the spiritual struggle of the faithful with the expectation of the Lord's Pascha, whereby the forty-day fast radiates the fragrance of the paschal joy.

Holy and Great Lent is an opportunity to become conscious of the depth and wealth of our faith as "a personal encounter with Christ." It is rightly emphasized that Christianity is "extremely personal," without this implying that it is "individualistic." The faithful "encounter, recognize, and love one and the same Christ," who, "alone and only, revealed the true and perfect human person" (Nicholas Cabasilas). He invites all people—and each person individually—to salvation, so that the response of each may always be "grounded in the common faith" and "at the same time be unique."

We recall the words of St. Paul that "it is no longer I who live, but Christ who lives in me; and the life I now live in the flesh I live by faith in the Son of God, who loved me and gave himself for me" (Gal. 2.20). In this case, the words "in me," "me," and "for me" do not contradict the words "in us," "us," and "for us" with reference to our "common salvation."

Ever grateful for the heavenly gifts of his regeneration in Christ, the Apostle of freedom “makes what is shared his own,” as if the pre-eternal Word of God became incarnate, was crucified, and was resurrected “for him personally.”

Our experience of faith is “unique” and “profoundly personal” as a freedom given to us by Christ, as something that is at the same time “essentially ecclesiastical,” an experience “of common freedom.” This most genuine freedom in Christ is expressed as love and applied support to our concrete neighbor, as this is described in the Parable of the Good Samaritan (Luke 10.30–37) and in the passage about the Last Judgment (Mt. 25.31–46), but also as respect and concern for the world and the eucharistic approach to creation. Freedom in Christ has a personal and holistic nature, which is especially revealed during Holy and Great Lent in its understanding of asceticism and fasting. Christian freedom, as existential authenticity and fullness, does not involve a gloomy asceticism, a life without grace and joy, “as if Christ never came.” Moreover, fasting is not only “abstinence from food,” but “renunciation of sin,” a struggle against egotism, a loving departure from the self to the brother in need, “a heart that burns for the sake of all creation.” The holistic nature of spirituality is sustained by the experience of Great Lent as a journey toward Pascha and as a foretaste of “the glorious freedom of God’s children” (Rom. 8.21).

We pray that our Savior Jesus Christ may render all of us worthy of walking the way of Holy and Great Lent with ascesis, repentance, forgiveness, prayer, and godly freedom. And we conclude with the words of our spiritual father, the late Metropolitan Meliton of Chalcedon, during the Divine Liturgy of Cheesefare Sunday in 1970 at the Metropolitan Cathedral of Athens: “As we enter Holy Lent, what awaits us at the end is vision, miracle, and the experience of the Resurrection, the foremost experience of the Orthodox Church. Let us proceed toward this vision and experience but not without having received and offered forgiveness, not with a fast purely from meat and oil, not with a sense of hypocrisy, but with divine freedom, in spirit and truth, in the spirit of truth, in the truth of the spirit.”

Holy and Great Lent 2025

✠ **BARTHOLOMEW of Constantinople**

Fervent supplicant for all before God

To be read in churches on Cheesefare Sunday, March 2, 2025, immediately after the Holy Gospel.

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΡΟΣ ΟΛΟ ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
ΧΑΡΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟ ΜΑΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟ,
ΑΠΟ ΕΜΑΣ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΗ

* * *

Τιμιώτατοι αδελφοί Τεράρχες και τέκνα εν Κυρίω εύλογημένα,

Με την εύδοκία και τή χάρη του αγαθοδότη Θεού, εισερχόμαστε και πάλι στην Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή, την εύλογημένη περίοδο νηστείας και μετανοίας, πνευματικής έγρηγορσης και συμπόρευσης με τον Κύριο που έρχεται προς τὸ έκούσιο πάθος, για να φθάσουμε να προσκυνήσουμε την λαμπροφόρο Αυτόυ Ανάσταση και να αξιωθούμε με αυτή και εμείς από τὰ επίγεια να «διαβούμε» σε εκείνα «που όφθαλμός δέν εΐδε και αυτί δέν άκουσε και ανθρώπινο μυαλό δέν φαντάστηκε ποτέ» (Α΄ Κορ. β΄, 9).

Στην αρχαία Εκκλησία, ή Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή ήταν περίοδος προετοιμασίας των κατηχουμένων για τὸ βάπτισμα, τὸ όποϊον τελούνταν κατά την Θεία Λειτουργία τής Αναστάσεως. Τήν αναφορά προς τὸ βάπτισμα διασώζει και ή θεώρηση και ή βίωση τής Μεγάλης Τεσσαρακοστής ως κατ' έξοχήν καιροῦ μετανοίας, ή όποία χαρακτηρίζεται ως «ανάκλησις βαπτίσματος» και ως «δεύτερον βάπτισμα», ως «συνθήκη προς Θεόν δευτέρου βίου», αναβίωση δηλαδή των δωρεών του βαπτίσματος και ύπόσχεση προς τὸν Θεό για έναρξη νέας πορείας ζωής. Οί ακόλουθίες και ή ύμνολογία τής περιόδου συνδέουν αυτὸν τὸν πνευματικό άγωνα των πιστών με την προσδοκία του Πάσχα του Κυρίου, δια τής όποίας ή τεσσαρακονθήμερη νηστεία αναδίδει εύωδία πασχαλινής χαρᾶς.

Η Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι εύκαιρία συνειδητοποιήσεως του βάθους και του πλούτου τής πίστεώς μας ως «προσωπικής συναντήσεως με τὸν Χριστό». Ορθά τονίζεται ότι ό Χριστιανισμός «είναι στὸ έπακρο προσωπικός», χωρίς αυτὸ να σημαίνει ότι είναι «άτομοκεντρικός». Οί πιστοί «συναντοῦν, αναγνωρίζουν και αγαποῦν τὸν ένα και τὸν αυτὸ Χριστό», ό όποϊος «πρῶτος και μόνος έδειξε τὸν αληθινὸ και τέλειο άνθρωπο» (Νικόλαος Καβάσιλας). Έκεϊνος καλεϊ στη σωτηρία όλους μᾶς και τὸν κάθε άνθρωπο προσωπικά, ώστε ή ανταπόκριση του καθενός, πάντοτε «ριζωμένη στην κοινή πίστη», να είναι «ταυτόχρονα μοναδική».

Θυμόμαστε τὸν υπέροχο λόγο του Παύλου: «Δέν ζῶ πια έγώ, ζεϊ μέσα μου ό Χριστός· αυτὸ που τῶρα ζῶ στη σάρκα μου, τὸ ζῶ με την πίστη του υίου του Θεού, ό όποϊος με αγάπησε και παρέδωσε τὸν έαυτό του για χάρη μου» (Γαλ. β΄, 20). Έδῶ τὸ «μέσα μου»

τὸ «μέ» καὶ τὸ «γιά χάρημου» δὲν λέγονται σὲ ἀντιθέση πρὸς τὸ «μέσα μας», τὸ «ἐμᾶς» καὶ τὸ «γιά χάρη μας» τῆς «κοινῆς σωτηρίας». Ὁ Ἀπόστολος τῆς ἐλευθερίας, ἄκρως εὐγνώμων γιὰ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεώς του, «αὐτὸ ποὺ εἶναι κοινό, τὸ κάνει δικό του», λὲς καὶ ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἄνθρωπος, σταυρώθηκε καὶ ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς «προσωπικὰ γι' αὐτόν».

«Μοναδική» καὶ «βαθιὰ προσωπική» εἶναι ἡ βίωση τῆς πίστεώς μας ὡς ἐλευθερίας ποὺ μᾶς χάρισε ὁ Χριστός, ἡ ὁποία εἶναι ἐν ταυτόχρονα καὶ «οὐσιαστικὰ ἐκκλησιαστική», ἐμπειρία «κοινῆς ἐλευθερίας». Αὐτὴ ἡ τόσο ἀληθινὴ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία ἐκφράζεται ὡς ἀγάπη καὶ ὡς ἔμπρακτη συμπαράσταση πρὸς τὸν συγκεκριμένο πλησίον, ὅπως αὐτὴ περιγράφεται στὴν παραβολὴ τοῦ «Καλοῦ Σαμαρείτου» (Λουκ. ι', 30-37) καὶ στὴν περικοπὴ τῆς τελικῆς κρίσεως (Ματθ. κε', 31-46), ἀλλὰ καὶ ὡς σεβασμὸς καὶ μέριμνα γιὰ τὴν κτίση καὶ ὡς εὐχαριστιακὴ χρῆση τῆς. Ἡ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία ἔχει προσωπικὸ καὶ ὀλιστικὸ χαρακτήρα, ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτεται ἰδιαίτερος κατὰ τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ στὸν τρόπο τῆς κατανοήσεως τοῦ ἀσκητισμοῦ καὶ τῆς νηστείας. Δὲν γνωρίζει ἡ χριστιανικὴ ἐλευθερία, ὡς ὑπαρκτικὴ αὐθεντικότητα καὶ πληρότητα, σκυθρωπὸ ἀσκητισμό, ζωὴ χωρὶς χάρη καὶ χαρὰ, «σὰν νὰ μὴν ἦρθε ποτὲ ὁ Χριστός». Καὶ ἡ νηστεία δὲν εἶναι μόνο «ἀποχὴ ἀπὸ τρόφιμα», ἀλλ' «ἀμαρτημάτων ἀναχώρηση», ἀγώνας κατὰ τῆς φιλαυτίας, ἀγαπητικὴ ἔξοδος ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας πρὸς τὸν ἀδελφὸ μας ποὺ βρῖσκεται στὴν ἀνάγκη, «καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως». Ἡ ὀλιστικότητα τῆς πνευματικότητος τρέφεται ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὡς πορείας πρὸς τὸ Πάσχα καὶ ὡς πρόγευσης τῆς «ἐλευθερίας τῆς δόξας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. η', 21).

Δεόμενοι στὸ Σωτῆρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἀξιῶσει ὅλους μας νὰ διάγουμε μὲ ἀσκησιμὸ, μὲ μετάνοια, μὲ συγχωρητικότητά, μὲ προσευχὴ καὶ μὲ ἔνθετη ἐλευθερία τὸν δόλιχο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, κατακλείουμε μὲ τοὺς λόγους τοῦ πνευματικοῦ μας πατέρα μακαριστοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτων, κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς τοῦ ἔτους 1970 στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν: «Εἰσερχόμαστε στὴν Ἁγία Τεσσαρακοστὴ καὶ στὸ βάθος μᾶς ἀναμένει τὸ ὄραμα, τὸ θαῦμα καὶ τὸ βίωμα τῆς Ἀναστάσεως, τὸ κατ' ἐξοχὴν βίωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἄς πορευθοῦμε πρὸς αὐτὸ τὸ ὄραμα καὶ βίωμα, ὄχι ἀσυγχώρητοι, ὄχι χωρὶς νὰ συγχωροῦμε τοὺς ἄλλους, ὄχι μὲ ἀπλὴ νηστεία ἀπὸ κρέας καὶ λάδι, ὄχι μὲ ὑποκρισία, ἀλλὰ μὲ θεϊκὴ ἐλευθερία, μὲ πνεῦμα καὶ ἀλήθεια, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀλήθειας, μὲ τὴν ἀλήθεια τοῦ πνεύματος».

Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ 2025
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεὸ εὐχέτης ὄλων σας

Νὰ ἀναγνωσθεῖ στὶς Ἐκκλησίες τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, 2 Μαρτίου.